

СУСАК М. С.,

доктор філософії в галузі права,
асистент кафедри адміністративного
права та процесу
(Навчально-науковий інститут права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка)

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.1.41>

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ В ЕФЕКТИВНОМУ ФУНКЦІОНУВАННІ ІНФРАСТРУКТУРИ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

Стаття присвячена питанню участі громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту, адже саме ефективне функціонування інфраструктури населеного пункту значною мірою залежить від активної участі громадськості у процесах її планування, розвитку та управління. Розглянуто та проаналізовано основні наукові погляди до визначення змісту поняття «громадськість». На підставі комплексного аналізу нормативно-правових актів, законопроектів, спеціальної літератури автором запропоновано власну дефініцію поняття «громадськість». Під якою слід розуміти об'єднання широкого кола осіб, зазвичай жителів певного населеного пункту, які поділяють (відстоюють) спільні інтереси, цінності, стурбованість щодо певних питань використовуючи при цьому різні форми спілкування та взаємодії з органами публічної влади задля висловлення своїх поглядів, захисту власних інтересів, протистояння і запобігання сваволі державних чиновників об'єднуючись при цьому у громадські організації (об'єднання), асоціації, спілки тощо.

Встановлено, що під поняттям «участь громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту» слід розуміти процес залучення однієї або декількох фізичних чи юридичних осіб, їх об'єднань, організацій або груп, які діють відповідно до національного законодавства України або практики, до процесу підготовки, прийняття, обговорення законів, нормативно-правових актів тощо, що стосуються саме ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту.

Проведено аналіз та визначено основні чинники, які сприяють успішній участі громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту відповідно до принципів демократичності, гласності та прозорості, чесності, доступу до інформації та ефективної (налагодженої) комунікації. Зроблено висновок про те, що саме означені принципи створюють необхідний фундамент для якісного діалогу між громадськістю та органами влади.

Автором встановлено, що найбільш ефективною формою участі громадськості в процесі прийняття рішень щодо ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту виступають саме консультації з громадськістю, адже саме консультації з громадськістю виступають вагомим механізмом для побудови довіри між органами влади та мешканцями (відвідувачами) населеного пункту щодо ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту, зменшення соціальних ризиків і підвищення ефективності прийняття рішень.

Ключові слова: громадськість, інфраструктура, населений пункт, участь громадськості в ефективному функціонуванні населеного пункту, містобудування, нормативно-правове регулювання.

Susak M. S. Public participation in the effective functioning of the settlement's infrastructure

The article is devoted to the issue of public participation in the effective functioning of the infrastructure of a settlement, since the effective functioning of the infrastructure of a settlement largely depends on the active participation of the public in the processes of its planning, development and management. The author considers and analyzes the main scientific views on the definition of the concept of “public”. Based on a comprehensive analysis of legal acts, draft laws, and special literature, the author proposes her own definition of the concept of “public”. The latter should be understood as an association of a wide range of persons, usually residents of a particular locality, who share (defend) common interests, values, and concerns regarding certain issues, and who use various forms of communication and interaction with public authorities to express their views, protect their own interests, oppose and prevent arbitrariness of public officials, and who unite in public organizations (associations), associations, unions, etc.

It is established that the concept of “public participation in the effective functioning of the infrastructure of a settlement” should be understood as the process of involving one or more individuals or legal entities, their associations, organizations or groups acting in accordance with the national legislation of Ukraine or practice, in the process of preparation, adoption, discussion of laws, regulations, etc. relating to the effective functioning of the infrastructure of a settlement.

The author analyzes and identifies the main factors that contribute to successful public participation in the effective functioning of the infrastructure of a settlement in accordance with the principles of democracy, publicity and transparency, honesty, access to information and effective (established) communication. It is concluded that these principles create the necessary foundation for a quality dialogue between the public and the authorities.

The author establishes that the most effective form of public participation in the decision-making process regarding the effective functioning of the infrastructure of a settlement is public consultations, since public consultations are an important mechanism for building trust between the authorities and residents (visitors) of a settlement regarding the effective functioning of the settlement's infrastructure, reducing social risks and increasing the efficiency of decision-making.

Key words: *public, infrastructure, settlement, public participation in the effective functioning of a settlement, urban planning, regulatory and legal regulation.*

Вступ. В умовах сьогодення, коли Україна перебуває у повномасштабній війні з країною-агресором, більша частина інфраструктури населених пунктів потребує комплексної модернізації та значного вдосконалення, оновлення, оптимізації, а також відновлення. Ситуація, в якій зараз функціонують громади населених пунктів, є абсолютно іншою в порівнянні із ситуацією, яка була до початку повномасштабного вторгнення або в якій вони функціонували в мирний час. У зв'язку із чим органи влади зіштовхнулись з новими викликами, які полягають у пошуках оптимальних механізмів для забезпечення комфортного, сталого та безпечного життя її громадян, внутрішньо переміщених осіб під час воєнного стану у відповідному населеному пункту, а також ефективній повоєнній відбудові інфраструктури населених пунктів.

Роль громадськості на сучасному етапі розвитку нашої держави постійно зростає. Саме тому для досягнення максимального ефекту та врахування різноманітних потреб населення, забезпечення життєдіяльності, стабільності та відновлення територій населених пунктів є важливим забезпечення участі громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту.

Держава в громадянському суспільстві не повинна намагатися вирішувати за людину всі її життєві проблеми, а повинна створювати їй умови, тобто надавати їй такі необхідні засоби та можливості, щоб людина особисто, якщо вона фізично й інтелектуально до цього здатна, творила своє життя та несла за це свою частку соціальної відповідальності [1, с. 123].

Шляхом спільних зусиль, відкритого діалогу та взаємодії громадськості та органів влади можливо створити життєве середовище, яке відповідатиме потребам та очікуванням усіх мешканців (відвідувачів) відповідного населеного пункту. Поєднання ініціативності громадськості з експертними знаннями та можливостями органів влади дозволить знаходити належні рішення для ефективного функціонування та розвитку інфраструктури. У зв'язку із необхідністю вирішення низки викликів (завдань), глибокого розуміння участі громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту виникає потреба дослідити, розглянути та виокремити основні форми участі громадськості щодо ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту.

Постановка завдання. Метою статті є визначення участі громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту.

Результати дослідження. Ефективне функціонування інфраструктури населеного пункту є ключовим аспектом сталого її розвитку, добробуту, комфорту та підвищення якості життя її мешканців (відвідувачів) населеного пункту, і в цьому процесі важливу роль відіграє громадськість. Адже, саме активна участь громадськості у формуванні та вдосконаленні інфраструктурних проєктів населеного пункту є важливим чинником для створення ефективних, зручних умов життєдіяльності, які відповідають реальним потребам для всіх мешканців (відвідувачів) населеного пункту.

Також, варто зазначити, що участь громадськості покликана не тільки для вирішення конкретних проєктів (завдань), а й сприяє підвищенню рівня взаєморозуміння між громадськістю та органами влади, що є фундаментом до сталих, успішних подальших ініціатив щодо ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту, підвищення її конкурентоспроможності.

Участь громадськості у процесі взаємодії із державною владою є невід'ємним елементом демократичної держави. Саме конституційні приписи заклали основоположні демократичні засади взаємодії державної влади та громадськості. Як встановлено Конституцією України, «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава», «носієм суверенітету та єдиним джерелом влади в Україні є народ. Народ здійснює владу безпосередньо та через органи державної влади й органи місцевого самоврядування. Право визначати і змінювати конституційний лад в Україні належить виключно народові і не може бути узурповане державною, її органами або посадовими особами», «громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації, участі у професійних спілках», «громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами» (ст. ст. 1, 5, 36, 38 Конституції України) [2].

Аналізуючи конституційні приписи, доцільно констатувати, що взаємодія громадськості з органами влади передбачає не просто її інформування про подальші наміри влади, але й передбачає активне залучення громадськості до реалізації ініціатив в межах компетенції громади, із врахуванням всіх побажань мешканців (відвідувачів) населеного пункту для вирішення проблем населеного пункту, зокрема і питань, що стосуються удосконалення інфраструктури тощо.

Розкриваючи зміст поняття «громадськість», варто зазначити, що у нормативно-правових актах та законопроектах, спеціальній літературі ми можемо зустріти різні словосполучення, зокрема, через обов'язок органів влади «інформувати громадськість», «залучати громадськість», «відкрито для громадськості», «громадський контроль», «ознайомлення громадськості», «участь громадськості» тощо, однак, в жодному із цих словосполучень не розкривається саме механізм реалізації цього обов'язку, а також відсутнє й ґрунтовне загальне визначення тлумачення цього поняття.

Так, відповідно до Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська

Конвенція) зазначено, що «громадськість означає одну або більше фізичну чи юридичну особу, їхнє об'єднання, організації або групи, які діють згідно з національним законодавством або практикою [3].

Загальне юридичне значення «громадськості» наведено в Юридичній енциклопедії, зокрема його теоретичне визначення «громадськості» визначається як соціально активна частина суспільства, яка на добровільних засадах бере участь у суспільно-політичному житті країни. Для громадськості характерні: потреба у спілкуванні; орієнтування на колективну діяльність; пріоритет громадських інтересів перед індивідуальними; активне вираження суспільної позиції тощо [4, с. 640]. Відповідно до словника української мови «громадськість – це передова частина, передові кола суспільства» [5].

Під терміном «громадськість» у юридичних науках розуміють соціально активну частину суспільства (організована сукупність людей), яка за певних обставин так або інакше згуртувалася навколо конкретних спільних інтересів та яка на добровільних засадах бере участь у суспільно-політичному житті країни, визначає основні напрямки його розвитку, користується великим впливом, повагою [6, с. 633].

Громадськість – це сукупність окремих соціально-активних людей і їхніх груп, об'єднаних спільністю становища, інтересів, суспільна діяльність яких базується на ідеях індивідуальної свободи громадян та автономності громад, праві захищати власні інтереси, творити асоціації та спілки, аби протистояти і запобігати сваволі державних чиновників [7, с. 189].

Під громадськістю слід розуміти як окремих осіб, так і їх об'єднання, які: мають високий рівень правосвідомості та правової культури; зацікавленість у вирішенні загальних проблем; участь яких у суспільних справах носить некомерційний, добровільний характер та законний порядок здійснення своєї діяльності; узагальнювальна мета – побудова правової держави й громадянського суспільства в Україні [8, с. 300].

Аналізуючи вищезазначені формулювання, можна зробити висновок, що єдиного підходу до тлумачення поняття «громадськість» не існує. Виходячи з цього, вважаємо за необхідне запропонувати власну дефініцію поняття «громадськість». Так, під громадськістю слід розуміти об'єднання широкого кола осіб, зазвичай жителів певного населеного пункту, які поділяють (відстоюють) спільні інтереси, цінності, стурбованість щодо певних питань використовуючи при цьому різні форми спілкування та взаємодії з органами публічної влади задля висловлення своїх поглядів, захисту власних інтересів, протистояння і запобігання сваволі державних чиновників об'єднуючись при цьому у громадські організації (об'єднання), асоціації, спілки тощо.

Під поняттям «участь громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту» слід розуміти процес залучення однієї або декількох фізичних чи юридичних осіб, їх об'єднань, організацій або груп, які діють відповідно до національного законодавства України або практики, до процесу підготовки, прийняття, обговорення законів, нормативно-правових актів тощо, що стосуються саме ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту. Така участь громадськості є невід'ємною частиною побудови сучасних, ефективних стосунків між органами публічної влади та громадськістю відповідно до принципів гласності, прозорості, чесності, відкритості та ефективної (налагодженої) комунікації. Співпраця органів публічної влади із громадськістю буде ефективніша, а направлені документи – якіснішими, коли будуть почуті думки, з'ясовані інтереси (бачення), потреби якомога ширшого кола зацікавлених мешканців, відвідувачів населеного пункту.

Право мешканців, відвідувачів населеного пункту брати участь у прийнятті рішень, які безпосередньо стосуються їх власного розвитку та розвитку населеного пункту в якому вони проживають, закріплено:

– на міжнародному рівні (Загальна декларація прав людини (1948 рік) [9]; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини) 1950 рік [10]; Європейська хартія міст [11, с. 4]; Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) 1998 рік [12]);

– так і на національному рівні (Конституція України [2]; Закон України «Про звернення громадян» [13]; Закон України «Про доступ до публічної інформації» [14]; Закон України «Про адміністративну процедуру» [15]; Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» [16]; Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [17]; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо проєктів містобудівної документації на місцевому рівні» [18]).

Нами запропоновано далеко не вичерпний перелік міжнародних та національних нормативно-правових актів, але на нашу думку наведені основні, які визначають, що кожен громадянин України має право на свободу переконань, поглядів і на вільне їх виявлення (вираження); закріплюють права громадськості на доступ до інформації; участь у прийнятті рішень і доступ до правосуддя; право громадян брати участь в управлінні держаними справами; створюють правовий механізм для активної участі громадськості в процесі розробки та реалізації містобудівних проєктів, що відображає важливість діалогу між громадськістю та органами влади у питаннях розвитку інфраструктури на місцевому рівні; визначають правові та організаційні засади планування, будівництва та розвитку територій на місцевому рівні, а також створюють правову базу для організації діалогу між громадськістю та владою у питаннях розвитку інфраструктури населених пунктів, сприяючи забезпеченню ефективного та збалансованого розвитку міст та сіл тощо.

Незважаючи на те, що Україна вже тривалий час перебуває у повномасштабній війні з країною-агресором, проте останні роки демонструють нам прагнення нашої держави до значного покращення правового захисту громадян, до підвищення прозорості і підвищення ефективності функціонування органів публічної адміністрації. Так, 15 грудня 2023 року набрав чинності Закон України «Про адміністративну процедуру» [15], який безпосередньо закріплює механізми взаємодії громадськості і органів публічної адміністрації на ключових принципах прозорості, обґрунтованості та відкритості, зокрема, гарантує громадянам право брати участь у процесах управління місцевою інфраструктурою.

В жовтні 2024 року Президент України підписав Закон України «Про публічні консультації» [19], який є важливим нормативним актом, що регламентує порядок залучення громадськості до обговорення проєктів та рішень органів влади. Це особливо актуально в питаннях, що стосуються інфраструктури населених пунктів, оскільки такі рішення впливають на рівень життя його громадян.

Розглянемо більш детально основні чинники, які на наш погляд сприяють успішній участі громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту відповідно до принципів демократичності, гласності та прозорості, чесності, доступу до інформації та ефективної (налагодженої) комунікації. Ці принципи створюють необхідний фундамент для якісного діалогу між громадськістю та органами влади, а саме:

– принцип демократичності передбачає залучення громадськості до прийняття рішень, які впливають на їх життєзабезпечення в населеному пункті, а також він покликаний забезпечувати рівні можливості для висловлювання думок та пропозицій усіх соціальних груп населення, включаючи молодь, людей з обмеженими можливостями та літніх громадян;

– принцип гласності та прозорості є основою відкритої співпраці між громадськістю та органами влади, а також надає можливість для здійснення громадського контролю щодо ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту. Механізми прозорості, такі як оприлюднення бюджетів, звітів, проєктів забезпечують підзвітність органів влади перед громадськістю;

– принцип чесності. Довіра громадськості формується саме тоді, коли інформація, яку оприлюднюють (висвітлюють) органи влади є правдивою, а рішення – прозорими та обґрунтованими. Даний принцип у взаємодії із громадськістю полягає на сам перед у виконанні обіцянок, врахуванні пропозицій, а також доведення до громадськості реального стану інфраструктури населеного пункту;

– принцип доступу до інформації та ефективної (налагодженої) комунікації. Кожен мешканець населеного пункту має можливість отримувати актуальну, зрозумілу інформацію

про стан інфраструктури населеного пункту, плани реконструкцій чи будівництва, а також фінансування відповідних проєктів. Між громадськістю та органами влади має бути налагоджений зворотній зв'язок, зокрема через створення ефективних каналів комунікації з використанням цифрових технологій (мобільні додатки, соціальні мережі, чат-боти тощо).

Лише за умови дотримання зазначених принципів (правил поведінки) можливо досягнути гармонійного діалогу між органами влади та громадськістю, зокрема, через ухвалення рішень, які враховуватимуть потреби громадськості та забезпечуватимуть ефективний розвиток інфраструктури населеного пункту, стапу якість життя її мешканців.

Участь громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту здійснюється у різноманітних формах, визначених як законодавством, так і різними нормативно-правовими актами, а також відповідно до складеної практики. Ці форми відрізняються між собою за способами залучення громадськості, обов'язковістю застосування, ефективністю, частотою, зручністю і простотою використання.

На нашу думку найбільш ефективною формою участі громадськості в процесі прийняття рішень щодо ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту виступають саме консультації з громадськістю. Оскільки саме консультації із громадськістю забезпечують:

- дієвий діалог між органами влади і мешканцями (відвідувачами) населеного пункту, дозволяючи досягнути компромісу, відкритості та прозорості у питаннях ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту. Консультації з громадськістю формують довіру мешканців (відвідувачів) населеного пункту до органів влади, демонструючи відкритість і готовність прислухатись до пропозицій населення;

- залучення різних соціальних груп населення, забезпечуючи інклюзивність і враховуючи різні точки зору всіх мешканців (відвідувачів) населеного пункту;

- обізнаність серед мешканців (відвідувачів) населеного пункту, оскільки саме під час консультацій громадяни дізнаються про інфраструктурні проєкти, розподіл бюджету, плани і перспективи розвитку їхнього населеного пункту, а також інші важливі питання, що формує інформоване суспільство;

- легітимність рішень, адже рішення, які пройшли консультації з громадськістю, отримують ширшу підтримку, відповідають інтересам (потребам) серед мешканців (відвідувачів) населеного пункту та мають більше шансів бути реалізованими без опору населення тощо.

Відповідно до Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики [17] консультації з громадськістю проводяться з метою залучення громадян до участі в управлінні державними справами, надання можливості для їх вільного доступу до інформації про діяльність органів виконавчої влади, а також забезпечення гласності, відкритості та прозорості діяльності зазначених органів.

Консультації з громадськістю проводяться у формі:

- публічного громадського обговорення – передбачає організацію і проведення публічних заходів (конференцій, форумів, громадських слухань, засідань за круглим столом, зборів, зустрічей (нарад) з громадськістю; інтернет-конференцій, відеоконференцій), а також можуть проводитися засідання громадських рад, інших допоміжних органів, утворених при органах виконавчої влади, що дозволяє залучити різних зацікавлених сторін (експертів) до обговорення важливих питань, проблем чи ініціатив, що стосуються саме функціонування (розвитку) інфраструктури населеного пункту;

- електронних консультацій з громадськістю проводяться у формі електронного опитування через спеціально створені платформи;

- вивчення громадської думки здійснюється шляхом проведення соціологічних досліджень та спостережень (опитування, анкетування (зокрема в електронній формі); створення телефонних «гарячих ліній», проведення моніторингу коментарів, відгуків, інших матеріалів у друкованих та електронних засобах масової інформації тощо.

Яскравим прикладом активної участі мешканців (відвідувачів) населеного пункту, експертів та представників органів влади став 3-й форум відновлення Одещини «Перспективи

розвитку інфраструктури і транспорту» (04 серпня 2023 року). Цей форум сприяв формуванню стратегії відновлення та модернізації транспорту на Одещині в умовах посткризового відновлення і визначенню пріоритетних напрямків для підвищення ефективності транспортної системи. Пропозиції мешканців (відвідувачів) Одещини та області щодо впровадження нових транспортних засобів, створення зручних зупинок, розвиток зелених маршрутів тощо, отримав позитивну оцінку серед експертів. 3-й форум відновлення Одещини продемонстрував, як активна і цілеспрямована консультація із громадськістю може стати рушійною силою у розвитку інфраструктури транспорту.

Висновки. Участь громадськості в ефективному функціонуванні інфраструктури населеного пункту в умовах особливого правового режиму – воєнного стану є важливим елементом забезпечення життєдіяльності, стабільності мешканців (відвідувачів) населеного пункту та ефективного відновлення територій внаслідок їх руйнувань та забезпечується через ефективну форму участі громадськості в процесі прийняття рішень – консультації із громадськістю. Саме консультації з громадськістю виступають вагомим механізмом для побудови довіри між органами влади та мешканцями (відвідувачами) населеного пункту щодо ефективного функціонування інфраструктури населеного пункту, зменшення соціальних ризиків і підвищення ефективності прийняття рішень. За умови дотримання принципів демократичності, гласності та прозорості, чесності, доступу до інформації та ефективної (налагодженої) комунікації консультації з громадськістю стають ключовим механізмом для покращення функціонування інфраструктури населеного пункту. Їх головна перевага полягає в тому, що вони сприяють ухваленню рішень, які зосереджені саме на реальних потребах і очікуваннях мешканців (відвідувачів) населеного пункту.

Лише при об'єднанні спільних зусиль органів влади та активної участі громадськості можливе ефективне функціонування інфраструктури населеного пункту і як наслідок поліпшення якості життя мешканців (відвідувачів) населеного пункту.

Список використаних джерел:

1. Заворотченко Т.М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02. Київ, 2020. 222 с.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. 141 с.
3. Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція) від 27.05.2005 № 994_015 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text (дата звернення 13.08.2024).
4. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : «Укр. Енцикл.», 1998. Т. 1 : А – Г. 672 с.
5. Словник української мови. Громадськість. URL: <https://web.archive.org/web/20180824034851/http://sum.in.ua/p/2/175/1> (дата звернення 16.08.2024).
6. Московець В.І. Поняття «громадськість» у законодавстві та адміністративно-правовій теорії. *Форум права*. 2011. № 2. С. 630-634.
7. Каблак П.І. Деякі міркування щодо визначення поняття «громадськість» у контексті налагодження взаємовідносин із судовою владою. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 186-189.
8. Христов О. Проблеми визначення поняття «громадськість» у сучасній юриспруденції. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 2. С. 294-304.
9. Загальна декларація прав людини (повний текст) URL: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-universal-declaration-of-human-rights-full-version> – (дата звернення 23.08.2024).
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини) № 995_004 від 01.08.2021 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення 23.08.2024).

11. Карий О.І., Панас Я.В. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. К., ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.
12. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосується довкілля №994_015 від 27.05.2005 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення 14.09.2024).
13. Закон України «Про звернення громадян» № 393/96-ВР від 31.12.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 14.10.2024).
14. Закон України «Про доступ до публічної інформації» № 2939-VI від 13.01.2011 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text> (дата звернення 04.01.2025).
15. Закон України «Про адміністративну процедуру» № 2073-IX від 17.02.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення 04.01.2025).
16. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 3038-VI від 04.01.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text> (дата звернення 14.01.2025).
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» № 996-2010-п від 27.06.2023 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF#Text> (дата звернення 14.04.2024).
18. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення громадських слухань щодо проектів містобудівної документації на місцевому рівні» № 555-2011-п від 25.10.2022 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення 14.01.2025).
19. Закон України «Про публічні консультації» № 3841-IX від 20.06.2024 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20> (дата звернення 04.01.2025).

